

સંતભગવંત સાહેબજીની છે માહાત્મ્યસભર લાણી સદા...

વચનામૃત ગઢા અંત્ય - ૩ : 'દયા અને સ્નેહનું' નું નિરૂપણ
મહા સુદ દશમ, ૧૫ ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૯,
સાયં સભા, પારમિતા મંદિર, બ્રહ્મજ્યોતિ, મોગરી

શ્રીજી મહારાજે સર્વ સંતમંડળને પ્રશ્ન પૂછ્યો જે, “જે હરિભક્તના હૃદયને વિષે દયા ને સ્નેહ એ બે સ્વાભાવિક રહ્યાં હોય ત્યારે સ્નેહનું સ્વરૂપ તો મધ જેવું છે તે જ્યાં-ત્યાં ચોંટે અને દયાનો સ્વભાવ એવો છે જે, જ્યાં-ત્યાં દયા કરે. ત્યારે ભરતજીએ મૃગલા ઉપર દયા કરી તો તે મૃગલીને પેટ જન્મ લેવો પડ્યો. અને જે દયાવાન હોય તેને જે ઉપર દયા આવે તે સંગાથે સ્નેહ થયા વિના રહે નહીં....”

સ્વામિનારાયણ ભગવાન ઝીણું ઝીણું બધું કહે છે. દયા અને સ્નેહ આમ તો ગુણ કહેવાય, પણ જો ભગવાન ને સત્પુરુષ ના મળ્યા હોય તો એ દોષરૂપ પણ થઈ જાય. કારણકે, મહારાજે સ્નેહ-પ્રેમ માટે કહ્યું કે, 'એ મધ જેવું છે એટલે ચોંટી જાય.' જેને વિશે આપણને સ્નેહ છે, જેને વિશે આપણને પ્રેમ છે એની સાથે આપણે એટલેય થઈએ છીએ-જોડાઈએ છીએ. વાયરલેસ એટેચમેન્ટ -આંખ બંધ કરીએ તો જેને વિશે આપણને સ્નેહ છે એને સંભારવા ના પડે, આપોઆપ સાંભરે; જોડાણ છે ને ! અને આપણે સંભારીએ એટલે એને પણ સળવળાટ થાય. સ્નેહ મધ જેવું છે ચોંટે જ.

દયા તો માનવમાં ભગવાને આપેલો ગુણ છે. આપણે કોઈને દુઃખી જોઈ શકીએ નહિ, કોઈને રડતા જોઈ શકીએ નહિ, મુશ્કેલીમાં કોઈનું મોઢું ઢીલું જોઈને દયા આવી જાય. ભીખારીઓનું શાથી બધું ચાલતું હોય ? એવું મોઢું કરીને બેઠા હોય કે પાઈ-પૈસો બધા આપતા જ જાય. તમે જુઓ, ચાર રસ્તે ગાડી ઊભી હોય તો ભિખારીઓ કેટલા બધા કાલાવાલા કરતા હોય ! અને તમે જો પૈસા ના આપો તો પાછું એનું મોઢું જોવા જેવું હોય. પણ એવું દયામણું વાતાવરણ ઊભું કરે કે જેથી માણસ તેને પાઈ-પૈસા આપે.

સ્નેહ માનવમાત્રમાં છે. એટલે પછી જેની સાથે સ્નેહ છે એની સાથે એ એટલેય થાય અને એ સાંભરે. સ્વામિનારાયણ ભગવાને દૃષ્ટાંત આપ્યું કે, ભરતજીને મૃગલા ઉપર દયા આવી કે, આ બિચારું બચ્યું એની મા વગર એકલું છે, તો કોણ એનું લાલનપાલન કરશે ? કોણ એને ખવડાવશે ? કોણ એને સાચવશે ? આમ દયાએ કરીને તે બચ્યાને પોતાની સાથે લઈ આવ્યા તો લાગણીથી-સ્નેહથી એની સાથે બંધાઈ ગયા. એના પર સ્નેહ થયો, પ્રેમ થયો અને પછી અંત સમયે ભગવાન સાંભરવા જોઈએ એને બદલે એમને મૃગલું સાંભર્યું તો મૃગલાનો જન્મ લેવો પડ્યો. ભરત રાજાએ રાજપાટ છોડ્યું, ઘરબાર છોડ્યું, પોતાની સ્ત્રી છોડી, પોતાના દીકરાઓ છોડ્યા, સુખ-સુવિધાઓ, ખાવાપીવાનું બધું છોડી કેટલી તપશ્ચર્યા કરી ! તો એમનો છેલ્લો જન્મ થવો જોઈએ, પણ મૃગલાનો જન્મ લેવો પડ્યો.

સ્વામિનારાયણ ભગવાન કહે છે કે, તમે જે તપ કરો છો એ નકામું નથી જતું. ધારો કે કોઈ એન.આર.આઈ. અમેરિકામાં પૈસા કમાતા હોય ને ત્યાં બેન્કમાં જમા કર્યા હોય તો તે કંઈ અહીં સૂટકેસમાં ડોલર ભરીને લઈને ના આવે. અહીં આવે એ સાથે એમની બેન્કમાંથી પૈસા અહીં ટ્રાન્સફર કરી શકે. ડોલર હોય તે અહીં રૂપિયામાં મળે. એમ આ જન્મે આપણે જે કંઈ કર્યું છે તે આવતા જન્મે બેલેન્સ મળે જ, એ નકામું નથી જતું. એમ, ભરત રાજા મૃગલા તરીકે જન્મ્યા પણ વ્રત, તપ બધું કરેલું એ નકામું ના ગયું. બીજા મૃગલાઓમાં બંધાયા નહિ, એની સાથે એટલેય ના થયા તો બીજા જન્મે માણસ તરીકે અવતર્યા, કે જેઓની જડભરત સ્વરૂપ અવસ્થા હતી. કોઈની પર દયા ના કરે, કોઈની સાથે એટલેય ના થાય, સૌથી અલુપ્ત રહ્યા. હોશિયાર હતા, તેજસ્વી હતા, પણ કશું બતાવ્યું નહીં, ગાંડા જેવા કર્યા. એટલે કોઈ

જ્ઞાનનું જ્ઞાન ને સારનો સાર એ કે,
ભગવાનને ઓળખો અને ભગવાનના સત્પુરુષ કે
જેમના દ્વારા ભગવાન પ્રગટ છે એવા સત્પુરુષમાં
આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિથી જોડાવ, એમની આજ્ઞા પાળો;
તો તમારામાં રહેલા બધા ગુણો છે એ ખીલી ઊઠશે.

માણસ બાધા જેવો હોય એને 'જડભરત' કહેવાય છે. પણ ભરત રાજાને દયાએ કરીને એક જન્મ લેવો પડ્યો.

યોગીબાપાને કોઈએ પૂછ્યું, 'બાપા ! ભરત રાજાને તો એક મૃગલું હતું તે એક જન્મ લેવો પડ્યો, પણ અમારે તો કેટલાં બધાં મૃગલાં છે ? તો કેટલા જન્મ લેવા પડશે ?' તો બાપા કહે, 'ભરતજીને જે નહોતા મળ્યા એ તમને મળ્યા છે.' આ વચનામૃતમાં સ્વામિનારાયણ ભગવાન આ સમજાવે છે કે, દયા ને સ્નેહ છે, પણ સાથે ગુરુ છે એટલે ગુરુ દયા ને સ્નેહના કારણે કોઈમાં બંધાવા નહિ દે. ગુરુ સમર્થ મળ્યા છે એટલે આપણને કોઈ જગ્યાએ બંધાવા નહીંદે.

આમ તો દયા ગુણ કહેવાય. કોઈ ભૂખ્યો હોય તે જેના ઘરેથી ભૂખ્યો જાય નહીં, જમીને જાય. કપડાં આપે, પૈસા આપે એટલે કહે કે, માણસ બહુ દયાળુ છે, બહુ સારો છે. જગતમાં દયાળુ સ્વભાવના બહુ વખાણ થાય.

“...અને એ દયા ને સ્નેહ તેને ટાળ્યાનો ઉપાય તો આત્મજ્ઞાન ને વૈરાગ્ય એ બેય છે. તે આત્મજ્ઞાન એવું છે જે, જેમાં કાંઈ બીજું પેસે જ નહીં. અને વૈરાગ્યનું એવું સ્વરૂપ છે જે, સર્વે નામરૂપને નાશવંત દેખાડે. માટે આત્મજ્ઞાન ને વૈરાગ્ય એ બે વતે કરીને દયા ને સ્નેહનો નાશ થઈ જાય છે અને સ્થૂળ, સૂક્ષ્મ ને કારણ એ આદિક સર્વે ઉપાધિનો પણ નાશ થઈ જાય છે અને કેવળ બ્રહ્મસત્તામાત્ર રહે છે. પછી એને ભગવાન તથા ભગવાનના ભક્તને વિષે દયા ને સ્નેહ રહે છે કે નથી રહેતો ? એ પ્રશ્ન છે.”

ભરત રાજાને જ્ઞાન થયું કે, આ મૃગલામાં બંધાયા તો એક જન્મ લેવો પડ્યો. સમજ આવી એટલે જડભરત બન્યા ને કોઈ સાથે એ મણે સાંધો જ ના રાખ્યો, એ વૈરાગ્ય રાખ્યો. જ્ઞાન એટલે કે સમજણ આવી કે, આટલું બધું રાજપાટ ને બધું છોડ્યું તોય મૃગલાનો જન્મ લેવો પડ્યો, એટલે હવે કોઈની સાથે જોડાવું જ નથી, કોઈની સાથે મેળાપ જ નથી રાખવો, અલુપ્ત જ રહેવું છે. એટલે જુદા જ રહ્યા, બાધા જેવા ફર્યા. જડભરત અવસ્થાને પામ્યા તો છેલ્લો જન્મ થઈ ગયો.

અહીં આવીએ અને ભગવાનના ભક્તોની સાથે આવું જડતાપૂર્વક આપણે જો જીવીએ તો શું થાય ? 'પૈસા ! પૈસાની શી જરૂર છે ? એ તો કાગળિયાં છે. ભગવાન સિવાય કશાની જરૂર નથી' એવું તમે કરો તો કોઈ બિલ લેવા આવે તે શું કહે ? રસોઈ બનાવનાર એમ કહે કે, 'માનસીમાં જમવા બેસો. માનસીમાં લાડુ ખાધા, બાસુંદી ખાધી, દાળભાત ખાધાં - ચાવો, પતી ગયું હવે. કોઈ રસોઈ બનાવવી જ નથી, કંઈ કરવું જ નથી.' કંઈ બનાવીએ તો પ્રોબ્લેમ થાયને ? કે ખાટું થયું, મોળું થયું, તીખું થયું, વધ્યું-ઘટ્યું ! જડભરત જેવી સ્થિતિમાં બધા રહે તો પછી સંસારમાં આવા ગાંડા જ માણસો ફરે ને ! હિન્દુસ્તાનની એક સો ને ત્રીસ કરોડની જનતા ગાંડા જેવી ફરે. કોઈના પર સ્નેહ નહીં, કોઈના પર દયા પણ નહીં.

પ્રશ્ન એ પૂછ્યો કે, કે ભગવાનના ભક્તને જ્ઞાન ને સમજણ થાય પછી દયા રાખવી કે ના રાખવી ? સ્નેહ રાખવો કે ના રાખવો ? એમાં બંધાઈ જઈએ તો પ્રોબ્લેમ થાયને ?

ત્યારે મહારાજ એનો જવાબ એ આપે છે કે, જ્ઞાનનું જ્ઞાન ને સારનો સાર એ કે, ભગવાનને ઓળખો અને ભગવાનના સત્પુરુષ કે જેમના દ્વારા ભગવાન પ્રગટ છે એવા સત્પુરુષમાં આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિથી જોડાવ, એમની આજ્ઞા પાળો ; તો તમારામાં રહેલા બધા ગુણો છે એ દિવ્ય બનીને ખીલી ઊઠશે.

ગુરુ વગર, ભગવાનના આશરા વગર પોતાની જાતે તપ, ધ્યાન કરીને છેલ્લો જન્મ કરનારા જડતાને પામી જાય. બધું સુકાઈ જાય, કોરું કટ થઈ જાય. જ્યારે ભગવાનના આશરામાં રહીને સત્પુરુષ સાથે આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિથી જોડાઈને જે જીવન જીવે છે એને લીલું છમ રહે, કિલકિલાટ ! ખુદ્દા રહે ! બધાની જોડે પ્રેમ કરે ! બધાની જોડે બધું કરે, પણ ભગવાન એવા સમર્થ છે કે, સત્પુરુષ દ્વારા એ આપણને કોઈ જગ્યાએ બંધાવા નહીં દે. જો કોઈ જગ્યાએ બંધાવા જશો તો કંઈક એવું મૂકશે કે એની સાથેથી ડિટેચ થઈ જશો. એટલે સત્પુરુષને ઓળખો, સત્પુરુષમાં જોડાવ.

જ્ઞાન એ કે, ભગવાનધારક સંતને ઓળખીને એમાં જોડાવ. બે હાથ જોડી એમની આજ્ઞા પાળો. આશરો ભગવાનનો કે, હું સ્વામિનારાયણનો અને મહંત સ્વામી, હરિપ્રસાદ સ્વામી, ગુરુજી, અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ એમના દ્વારા સ્વામિનારાયણ ભગવાન મને મળ્યા છે; યાદ રાખો ! એ આત્માને ભગવાન સાથે આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ છે. ભગવાન સાથે જેને સત્પુરુષના માધ્યમથી આત્મબુદ્ધિ ને પ્રીતિ થઈ એની બધી જવાબદારી ભગવાન લે, અને એને કોઈ જગ્યાએ બંધાવા નહીં દે. બધું એની પાસે કરાવશે, બધી છૂટ, પણ દોરી એમની પાસે. જેમ પતંગ આકાશમાં ઊડે છે, કેટલો દૂર જતો રહે ! પણ દોરી ચગાવનારના હાથમાં છે, એક આંચકો મારે એટલે નીચે આવી જાય. એમ રિમોટ કન્ટ્રોલ પ્રભુ પાસે છે, કારણકે જોડાયેલો છે. ભગવાનને આશરે સત્પુરુષમાં જોડાયેલો ભક્ત એને એકદમ નિશ્ચિંત રહેવું. કાથાકબલા નહીં કરવાના બસ ! ભગવાનને ના ગમે એવું ના કરો, બાકી તમે કુલકલેજ બધી પ્રવૃત્તિ કરો, પણ કોઈ જગ્યાએ બંધાવા નહીં દે - જોડાવા નહીં દે.

મહંત સ્વામી લાખો માણસોને મળે છે. બધા યાદ રહેતા હશે ? તેઓની પ્રાર્થના સિવાય બધું ભુલાઈ જાય. હરિપ્રસાદ સ્વામી કેટલું બધું વિચરણ કરે છે ! અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ અઢાર-અઢાર કલાક બધું કામ કરે છે ! પણ ઑફિસની બહાર નીકળે એટલે કામ ઑફિસમાં ને ઑફિસમાં રહે. તેઓ ભગવાન સાથે બંધાયા છે. ભગવાનને રાજી કરવા માટે પ્રવૃત્તિમાં જોડાયા છે, સો ટકા ! તમે સામે બેસો તો પણ એમને ખબર ના પડે કે તમે આવીને બેઠા છો, ખ્યાલ આવ્યો ? પણ ભગવાનમાં બંધાયા તે કોઈમાં બંધાય નહીં યાદ રાખો !

આપણને ખબર છે ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના વખતમાં બંધિયાના ડોસાભાઈ હતા. સવારે દાટણ કરતાં કરતાં દુકાન ખોલે. માલ આવ્યો હોય એટલે સવારે એમને ત્યાં ગાડાંની લાઈન લાગી હોય. એટલે દાટણ કરતાં કરતાં દુકાન ખોલીને માણસોને કામે લગાડે પછી ઘરે જાય. ન્હાઈ-ઘોઈ, પૂજા કરીને પાછા આવે. અને આખો દિવસ - છેક સાંજ સુધી તોલતા હોય, માપતા હોય, પૈસા આપતા હોય, ગણતા હોય, લેતા હોય, ભાવતાલ કરતા હોય. સવારે પૂજા કરી, મોટો ચાંદલો કરીને આવે એટલે બધા કહે, ભગત છે

પણ કામમાં ડૂબ્યા છે. બંધિયાનો એ આખો પ્રસંગ આપણે જાણીએ છીએ. જૈનોનો સમાજ જૂનાગઢ ગયો. જૂનાગઢ એટલે જૈનોનું તીર્થ. જૈનોના બધા ભગવાન જૂનાગઢમાં ગિરનાર ઉપર બિરાજમાન છે એટલે એનાં દર્શન કરવા બંધિયાનો સંઘ ગયો હશે. ડોસાભાઈ મોટા વેપારી, ગામના આગેવાન એટલે એમણે કહ્યું કે, 'મારા વતી ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનાં દર્શન કરવા જજો ને મારા જય શ્રી સ્વામિનારાયણ કહેજો.' અને સાથે કંઈક સંપેતરું પણ આપ્યું હશે.

યોગીજી મહારાજ આવી પોંચી કરતા. અહીંથી કોઈ લંડન જતું હોય તે એમ કહે કે, 'બાપા, અમે લંડન જઈએ છીએ.' તો બાપા કહે, 'આવો, આવો ! એય માધવ, પેલો પ્રસાદ લાવો અને કાગળ લખીએ.' કાગળ લખીને પેલા ભાઈને આપે. લો, અમારા અશ્વિનભાઈ - શાંતિભાઈ છે એમને આ રૂબરૂ આપી આવજો. એટલે પછી કાગળ આપવા તો જવું પડે ને ! આ રીતે ભક્તોને એકબીજાનો મેળાપ બાપા કરાવતા. 'જય સ્વામિનારાયણ' કહેવડાવીએ તો ભૂલી જાય, પણ કોઈ સંપેતરું આપવાનું હોય તો જવું જ પડે.

એમ બંધિયાના ડોસાભાઈએ કહ્યું કે, 'અમારા સ્વામીને આ આપજો અને મારા જય સ્વામિનારાયણ કહેજો.'

એટલે બધો સંઘ જૂનાગઢ મંદિરે ગયો. ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ બધાને બેસાડ્યા, વાતો કરી, દર્શન કરાવ્યાં પછી ડોસાભાઈની વાત કરી કે, 'અમારા ડોસાભાઈ પરમ એકાંતિક છે.'

એટલે બધા જૈનોને ઘા લાગ્યો. આ ડોસાભાઈને કોઈ દિવસ માળા ફેરવતા જોયા નથી, કથા-વાર્તા કરતા કે સાંભળતા જોયા નથી. આખો દિવસ દુકાનમાં વજન કરતા ને પૈસા ગણ્યા સિવાય કાંઈ કરતા જોયા નથી. એટલે તેઓ હસ્યા ને સ્વામીને કહે, 'સ્વામી ! તમારા ડોસાભાઈ તો એટલા બધા કામમાં ગળાડૂબ છે કે, છેવટે તમારે એમાંથી એમને કાઢવા પડશે.'

સ્વામી કહે, 'એ પરમ એકાંતિક છે.'

પેલા કહે, 'સ્વામી ! એ તમારા સેવક છે એટલે તમે એને વખાણો, બાકી અમને મનાતું નથી.'

ભગવાનમાં બંધાયા
તે કોઈમાં બંધાય નહીં,
યાદ રાખો !

'કોઈ' પણ ભગવાનના ભક્તની
બાહ્ય ક્રિયાથી મૂલ્યાંકન ના કરશો.

'ભગવાનનો આશરો હોય, સત્પુરુષને વિશે જોડાયેલો હોય તો
લખી રાખો કે, એ અક્ષરધામનો મુક્ત છે.

એ ગમે તે કરતો હોય - પ્રવૃત્તિમાં હોય કે નિવૃત્તિમાં હોય,
એ ઉપરની ક્રિયાનું કોઈ મહત્ત્વ નથી.

મહત્ત્વ છે ભગવાન ને સાધુનું !

ત્યારે સ્વામી કહે, 'ડોસાભાઈ અહીંયાં આવીને સાધુ થઈ જાય તો ?
ઓલો !'

તો કહે, 'જુઓ સ્વામી ! ડોસાભાઈ સાધુ થાય એવું નહિ, પણ અહીં
જૂનાગઢ તમારી સાથે રહેવા આવે તોય ઘણું છે. અને જો સાધુ થાય તો તો
અમે બધાય જૈન તમારા સ્વામિનારાયણ થઈ જઈશું, તમારી કંઠી પહેરી લઈશું
બસ.' એમને વિશ્વાસ હતો કે ડોસાભાઈ આવે જ નહીંને.

સ્વામી કહે, 'જાવ, તમે ગિરનારમાં બધે દર્શન કરીને પાછા અહીં આવજો.'

દર્શન કરવા ગિરનાર ચઢીને ઉપર જવાનું, ત્યાં રોકાય ને પછી પાછા આવે
એટલે બે-ચાર દિવસ થાય. જૈન સંઘ બધો દર્શન કરવા ગયો એટલે
ગુણાતીતાનંદ સ્વામીએ એક માણસને ચિઠ્ઠી લઈને મોકલ્યો. એ માણસ
બંધિયા ગયો ત્યારે ડોસાભાઈ કંતાન ઉપર બેસી માલ તો લતા હતા તેમને ચિઠ્ઠી
આપી. ડોસાભાઈએ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીનો કાગળ વાંચ્યો, એમાં લખ્યું
હતું કે, 'આ કાગળ મળતાં સાધુ થવા જૂનાગઢ પહોંચી જજો.'

કાગળ વાંચીને તેઓ તરત જ ઊભા થઈ ગયા. નોકરને બૂમ પાડીને કહ્યું,
'જો સાંભળ, દીકરાને કહેજે કે, બધું સંભાળી લે. હું જૂનાગઢ સાધુ થવા જઈ
છું, હવે પાછો આવવાનો નથી.'

એ જ મિનિટે તેઓ નીકળી ગયા. રસ્તામાં હજામની દુકાન જોઈ, સાધુ
કરવા માટે મુંડાવવા માટે સ્વામીને હજામ બોલાવવો ના પડે એમ વિચારી
મુંડન કરાવી, સાંજે સ્વામી પાસે જૂનાગઢ પહોંચી ગયા.

ડોસાભાઈ ત્યાં જઈને સ્વામીને દંડવત કરતા હતા એટલે સ્વામીએ
પૂછ્યું, 'કોણ આવ્યું ?'

ડોસાભાઈ કહે, 'સ્વામી, આપનો દાસ !'

સ્વામી કહે, 'દાસ એટલે શું ?'

પેલા કહે, 'કહે એમ કરે એનું નામ દાસ.'

એટલે સ્વામી કહે, 'સવારે વહેલા ન્હાઈ-ઘોઈને તૈયાર થઈ જજો, સાધુ
થવાનું છે.' બીજા દિવસે સવારે સ્વામીએ તેમને સાધુ બનાવી દીધા ! પહેલાં
સંકેદ કપડાંમાં બનાવે.

ત્રીજા દિવસે દર્શન કરીને સંઘ પાછો આવ્યો ત્યારે ડોસાભાઈ સંકેદ કપડાં
પહેરી ખૂણામાં બેઠેલા ને માળા ફેરવતા હતા - સ્વામિનારાયણ...
સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... સંકેદ કપડાંમાં હતા તેથી તે ઓળખાય
જ નહિને !

સંઘ આવીને બેઠો પછી સ્વામી કહે, 'પેલા ભાઈ કોણ છે ઓળખ્યા ?'

ત્યારે કહે, 'ના !'

ત્યારે સ્વામી કહે, 'અહીં આવો ડોસાભગત !'

પેલા લોકો તો ઘા ખઈ ગયા. આંખો ચોળવા માંડ્યા કે આ ડોસાભગત છે ?
ડોસાભાઈ સાધુ થઈ ગયા. પેલા બધા જૈનો તો સ્વામીના પગમાં પડી ગયા કે, આ
તો ભારે કરી ! પછી સ્વામીને કહે, 'અમે હાર્યા, અમને સ્વામિનારાયણ બનાવો.'

ગુણાતીતાનંદ સ્વામી કહે, 'અમે આ રીતે ધર્મ પરિવર્તન નથી કરાવતા,
પણ તમે બાહ્ય ક્રિયાથી ભક્તોનું મૂલ્યાંકન કરશો નહીં.'

એમ ડોસાભાઈ અને આપણા આ સાધુઓ બધા પ્રવૃત્તિમય લાગે પણ એ
નિવૃત્ત છે; કારણ કે, તેઓ ભગવાનને રાજી કરવા માટે સત્પુરુષના વચને
ભક્તિ કરે છે. સત્સંગમાં કરે છે, ફેક્ટરીમાં કામ કરે છે, કોલેજમાં કામ કરે છે,
બાગ-બગીચામાં, રસોડામાં, સંગીતમાં બધા ભાઈઓ અશ્વિનભાઈ-
શાંતિભાઈની આજ્ઞાથી, એમની પ્રસન્નતાથી પ્રવૃત્તિ કરે છે એટલે તેઓ
એનાથી ડિટેચ છે. એ એટેચ થઈ જ ના શકે, થવું હોય તોય. ભગવાનનું
ભિરુદ છે.

પછી સ્વામીએ બોલાવ્યા, 'ડોસાભગત, આવો ! દાસનું શું લક્ષણ છે ?'
ત્યારે કહે, 'સ્વામી કહે એમ કરે એ દાસ.' ત્યારે સ્વામી કહે, 'આ સંઘ જોડે
જોડાઈ બંધિયા ઘરે પાછા જાવ.'

આ લોકોને કહ્યું કે, 'કોઈ પણ ભગવાનના ભક્તની બાહ્ય ક્રિયાથી
મૂલ્યાંકન ના કરશો.' ભગવાનનો આશરો હોય, સત્પુરુષને વિશે જોડાયેલો
હોય તો લખી રાખો કે, એ અક્ષરધામનો મુક્ત છે. એ ગમે તે કરતો હોય -
પ્રવૃત્તિમાં હોય કે નિવૃત્તિમાં હોય, એ ઉપરની ક્રિયાનું કોઈ મહત્ત્વ નથી.
મહત્ત્વ છે ભગવાન ને સાધુનું !

ભગવાનધારક સાધુમાંજોડાયા હોય એ કોઈ જગ્યાએ પછી જોડાઈ ના શકે. એનો છેલ્લો જ જન્મ ! ફરી આવવા-જવાની થઈ ગઈ નિરાંત ! આવવાની જ જરૂર નહીં. સ્વામિનારાયણ ભગવાને કહ્યું, 'નિશ્ચિંત રહેવું.' જ્ઞાન અને વૈરાગ્ય. ભગવાનનો આશરો હોય પછી 'જ્ઞાન' એટલે ભગવાનને ઓળખવા. અને ભગવાનને સત્પુરુષને વિશે આત્મબુદ્ધિને પ્રીતિ હોય તો પછી ભગવાનને સત્પુરુષ સિવાય કોઈ જગ્યાએ રાગ નહીં રહે, એ વૈરાગ્ય આપોઆપ ડેવલોપ થશે. ભગવાનનું પોતાનું બિરુદ છે.

તમે કોઈ ડોક્ટર પાસે જાવ એટલે શરીર ડોક્ટરને સોંપી દેવાનું હોય. ડોક્ટર સ્ટેથોસ્કોપ મૂકે, ટેસ્ટ કરે પછી ડાયોગ્નાઈઝ કરે ને પછી દવા પણ તેઓ જ આપે. તમે ડોક્ટરને 'મને મેલેરિયા થયો છે ક્વિનાઈન આપો.' એવું કહો છો ? ઘણા ડાહ્યા કહે કે, 'ડોક્ટર મને લાગે છે કે મને ટાઈફોઈડ હશે.' એટલે પેલા ડોક્ટર શું કહે ? 'કે, ડોક્ટર હું છું કે તું છું ?' શાસ્ત્રીજી મહારાજ ઘણાને કહેતા, 'ગુરુ હું છું કે તું છું ?' પેલો કહે, 'બાપજી, તમે છો.' ત્યારે કહે, 'ડાહ્યો થયા વગર મેલને તારું બધું અને હું કહું એમ કર.'

તમને ખ્યાલ આવે કે આ ડોક્ટર છે, બસ એને તમે શરીર સોંપી દીધું એટલે હવે એમને જે ટેસ્ટ કરાવવા હોય એ કરાવે. ડોક્ટર કહે કે, એમ.આર.આઈ. કરાવી લાવો, બ્લડ ટેસ્ટ કરાવી લાવો તો કોઈ પેશન્ટ પૂછે કે, એમ.આર.આઈ. કેમ કઢાવવાનું ? બ્લડ ટેસ્ટ કેમ કરાવવાનો ? ડોક્ટર પાસે આવ્યા એટલે એ ડાયોગ્નાઈઝ કરશે ને પછી દવા આપશે. એમ સત્પુરુષને વિશે આત્મબુદ્ધિને પ્રીતિ થઈ એટલે તેઓ કહે એમ કર્યા કરો. હલાપણ ના કરો. તમે હલાપણ કર્યું તો ગયા. હલાપણ ને ભોળપણ નહીં રાખવાનું.

મોટા પુરુષોએ અને અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ રતિભાઈ, સનંદભાઈ, હર્ષદભાઈ, પૂનમભાઈ, વી.એસ. સૌએ આ કર્યું. યોગીબાપાએ જે વખતે જે કહ્યું એ કર્યા જ કર્યું, કર્યા જ કર્યું ! કહ્યું, 'છાત્રાલય બાંધો.' તો છાત્રાલય બાંધ્યું. કહ્યું, 'છોડી દો' તો છોડી દીધું. કહ્યું, 'મંદિર કરો.' તો મંદિર કર્યું. 'યુવક મંડળ ચલાવો', 'સેવા કરો'... જે વખતે જે કહ્યું તે કર્યું. એવું પાછું

નહિ કે, ગયા વખતે તમે આવું કહ્યું હતું ને આ વખતે પાછું આવું કેમ કહો છો ? ના, જે વખતે જે કહે એ કર્યા કરીએ એ આપણી સાધના. તો કોઈ જગ્યાએ આપણને એટલે નહીં થવા દે. એમનું બિરુદ છે કે, 'મારા ભક્તને નકરો કરીને - બધાથી નિર્લેપ કરીને અક્ષરધામરૂપ બનાવી દઈશ.' એમનો સંકલ્પ છે, એમણે નક્કી કર્યું છે. એમણે નક્કી કર્યું હોય એટલે એમના ઉપર પરમ શ્રદ્ધા ને વિશ્વાસ રાખીને, બે હાથ જોડી એમની આજ્ઞા પાળ્યા કરો. અને એમને ગમે છે એવું કરવાનો આલોચ રાખો.

એમને ગમે છે તો ગુણગાન ને મહિમા ગાવ, સાંભળો. કથાવાર્તા, સેવા કરો. યુવાન હોય, આવડત-હોશિયારી હોય, આવડત-હોશિયારીથી કમાતા હોવ તો પૈસાની સેવા કરો. દેહની સેવા કરો. ગુણગાન ને મહિમા ગાવા-સાંભળવા રૂપી વચનની સેવા કરો.

આપણાં યુવક-યુવતીઓ યુવાન અવસ્થામાં દેહે કરીને સરસ સેવાઓ કરે છે. સત્પુરુષના વચને, સંતોના વચને આવી સેવા કરે તો દેહભાવ ઓગળે. અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ ને આ બધા સંતોની આજ્ઞાથી જે જે કામ કરે છે એ બધાને ભગવાન ડિટેચ રાખશે, બંધાવા નહીં દે. દયા કરો પ્રેમથી, સ્નેહ કરો પ્રેમથી. ભગવાન ને ભગવાનના ભક્તોને પ્રેમથી ભગવાનમાં જોડવા છે એટલે એમને વિશે હેત-પ્રેમ કરવાનો જ છે, પણ નિશ્ચિંત રહેજો, કોઈની સાથે બંધાવા નહીં દે. કારણકે, ભગવાન ને ભગવાનના સાધુ સાથે જોડાયેલા છીએ એટલે એમની જવાબદારી છે આપણને ડિટેચ રાખવાની. એમની આજ્ઞાથી કામમાં પરોવાયેલા રહો.

દયા ને પ્રેમથી ભરતજી મૃગલું થયા પછી જડભરત અવસ્થાને પામ્યા એવું આપણે નથી કરવું. ભગવાનના કોઈ ભક્તને તકલીફ હોય તો પ્રેમથી ધૂન કરવાની જ છે, ગદ્ગદ કંઠે ભગવાનને પ્રાર્થના કરવાની છે. કોઈ બીમાર હોય, કોઈને નોકરીનો પ્રોબ્લેમ હોય, કોઈને ઘંઘાનો પ્રોબ્લેમ હોય, કોઈને છોકરા-છોકરીનો પ્રોબ્લેમ હોય તો સાધુને બીજી કઈ સેવા રહી ? ભગવાને સેવા આપી છે કે, તમારા વચને જે ભક્તો સેવા કરી રહ્યા છે, તમારી આજ્ઞાથી ભજન, ભક્તિ કરી રહ્યા છે, સમય આપી કરી રહ્યા છે, તમારી આજ્ઞાથી ભીડો

આપણાં યુવક-યુવતીઓ યુવાન અવસ્થામાં દેહે કરીને સરસ સેવાઓ કરે છે.

સત્પુરુષના વચને, સંતોના વચને આવી સેવા કરે તો દેહભાવ ઓગળે.

અશ્વિનભાઈ, શાંતિભાઈ ને આ બધા સંતોની આજ્ઞાથી જે જે કામ કરે છે એ બધાને ભગવાન ડિટેચ રાખશે, બંધાવા નહીં દે.

ભગવાનના કોઈ ભક્તને તકલીફ હોય તો
પ્રેમથી ધૂન કરવાની જ,
ગદ્ગદ કંઠે
ભગવાનને પ્રાર્થના કરવાની.

વેદીને સત્સંગ કરી રહ્યા છે; એવા ભક્તો ભગવાન રાજી થાય એવું એમનું જીવન અને ને મુશ્કેલીમાં પ્રભુ એમને સહાય કરે એવી પ્રાર્થના કરવી એ સાધુની ભક્તિ છે. એનાથી ઉદાસીન ના રહેશો. મહારાજે ના પાડી - એમાં ઉદાસીન નહિ રહેવાનું. 'એ તો એનું પ્રારબ્ધ છે તો ભોગવે!' એવું ના કહેવાય. પ્રારબ્ધ બદલવાનું કામ તો સાધુનું છે.

બાપા ઘણી વખત કહેતા, ડોક્ટર પાસે જાય ને કહે, 'પેટમાં બલુદુઃખે છે.' એટલે ડોક્ટર પૂછે કે, 'શું ખાધું હતું સાંજે?' પેલો કહે, 'અડદની ખીચડી.' ડોક્ટર કહે, 'અડદની ખીચડી ખવાય ? ડોબા જેવો ? બળદિયા જેવો ? બુદ્ધિનો બળદ હતું. ખબર નથી પડતી ?' આવું પૂછે એને ડોક્ટર કહેવાય ? ડોક્ટરની જવાબદારી એક જ છે કે, એણે જે ખાધું - જે પીધું, પણ હવે એને પેટ દુઃખતું મટાડો. આ ડોક્ટરનું કામ છે. એમ સાધુનું કામ શું ? 'આવું કરવાનું ? તો ભોગવો હવે તમારું પ્રારબ્ધ.' સાધુએ એવું નહીં કહેવાનું. નહીં તો ભગવાન દંડા મારશે, યાદ રાખો ! સાધુએ પ્રેમથી કહેવાનું કે, 'બેટા ! કંઈ વાંધો નહીં. ભજન કર. ચાલ હું પણ તારી સાથે ભજન કરું. તો ગમે એવું પ્રારબ્ધ, ગમે એવી ભૂલ ભગવાન સુધારી દેશે. પણ ફરી આવું થાય નહીં એનું ધ્યાન રાખજે.' એવું કહેવાય, પણ એને છટકારો નહીં.

સિન્સિયર ભક્તો હોય, સેવા કરતા હોય, તમારી આજ્ઞામાં રહેતા હોય, સ્વાભાવિક છે કે ભૂલ તો થાય, પણ એમને હૂંફ આપો, બળ આપો, એમના માટે પ્રાર્થના કરો - સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... સ્વામિનારાયણ... અને એને માટે ધૂન કરો.

ઘણા છોકરાઓની બુદ્ધિઓ છીંદી હોય તે નાપાસ થાય. તો ઘણાં મા-બાપ એવાં હોય કે, એક જ ઘોરણમાં ભણતો પાડોશીનો છોકરો ફર્સ્ટ ક્લાસ ફર્સ્ટ આવ્યો હોય ને એમનો છોકરો નાપાસ થાય, તો એનો બાપ સટાક કરતો એને લાફો મારી દે ને કહે, 'બળદિયા ! નાપાસ થયો.' બીજું વાક્ય બોલે, 'મારું નામ બોલ્યું !' પોતાનું નામ ઉજાળવા માટે છોકરાએ ફર્સ્ટ ક્લાસ પાસ થવું જોઈએ એવું ક્યાંય લખ્યું છે ? છોકરો નાપાસ થયો તો થાય હવે, 'ભલે બેટા ! વાંચવામાં ધ્યાન રાખજે.' એને જોડે બેસી જગાડો, ફરી વંચાવો, મહેનત

કરાવો. પણ પરીક્ષામાં નાપાસ થયો એટલે જિંદગી થોડી જ ખોઈ નાખી છે ? એમ કોઈ સાધક ભૂલ કરે, કોઈ ગૃહસ્થ ભૂલ કરે તો કંઈ એની સાધના થોડી ખતમ થઈ ગઈ છે ? ગુરુને એમ થાય કે, 'મારું નામ બોલ્યું ?' એવું નહીં. એને હૂંફ આપો, બળ આપો, ગાઈડ કરો એ સાધુનું કામ છે.

દયા ને પ્રેમથી લેવાનું. ત્યાં દયા રાખવાની, ત્યાં પ્રેમ રાખવાનો. બંધાશો નહીં, યાદ રાખો ! ભગવાનના ભક્ત ઉપર દયા ને હેત રાખવાનાં છે, કારણ કે, તમે સાધુમાં જોડાયા છો, તમને ભગવાનનો દઢ આશરો છે, એ જ ભગવાન મારા ગુરુ દ્વારા મને પ્રગટ મળ્યા છે. એમની આજ્ઞાથી, આ બધા ભક્તોનાં કાર્યોમાં હું જોડાઉં છું, તો એ ભક્તો ભગવાનમાં જોડાયેલા રહે, એટલા માટે એમને પ્રેમ આપવો પડે, એમના ઉપર દયા રાખવી પડે, એમના ગુના માફ કરવા પડે, અને હેત-પ્રેમ કરીને ભજન કરતાં, સેવા કરતાં અને કથાવાર્તા કરતાં તેઓ થાય એ આપણી ભક્તિ છે. એટલા માટે જે કરવું પડે એ કરો. એ આપણી સાધના છે. સાધુઓની સાધના આ છે. જેના ફળ સ્વરૂપે દાસત્વભાવ પ્રગટી જશે. 'અક્ષરં અહં પ્રગટ પુરુષોત્તમ સ્વરૂપસ્ય દાસોસ્મિ.' એ સૂત્ર આપણા જીવનમાં સાકાર થશે.

બ્રહ્મસ્વરૂપ યોગીબાપા કેટલો બધો પ્રેમ કરતા ! એટલે તો આપણે બધા સત્સંગમાં આવ્યા. બાપાને આપણી પર દયા પણ એટલી હતી. દયા એટલે આપણા કોઈ પણ દોષ, કોઈ પણ ગુના, કોઈ પણ ક્રિયા કશું પણ જોયા વગર, ઉદારતાથી માફ કરીને તેઓ આપણને હેત-પ્રેમ કરતા. દયા હોય તો જ આ થાય, બાકી દયા ના હોય તો આપણી સામું પણ ના જુએ. 'સાવ ડોબા જેવા છો, આટલું આટલું કહું છું તોય સુધરતા નથી.' એવું કંઈ કહ્યું નહિ. ગમે તેવા છીએ તોય એમણે આપણી પર દયા વરસાવીને આપણને પ્રેમ કર્યો. એવું સાધુઓએ જીવ-પ્રાણી માત્ર ઉપર એક જ કારણથી દયા ને પ્રેમ રાખવાનાં કે, ભગવાનના પ્રેમથી એ વશ થશે, તો તમારી આજ્ઞા પાળીને ભગવાનમાં જોડાઈને ભક્તિ કરશે તો એના જીવનની ગાડી લાઈન ઉપર આવી જશે.

બોલો શ્રી સહજાનંદ સ્વામી મહારાજની જય !

